

† TIMOTEI

DIN MILA LUI DUMNEZEU ARHIEPISCOP AL EPARHIEI ARADULUI

Iubitului cler, cinului monahal și dreptcredincioșilor creștini, binecuvântare, bucurie și pace de la Dumnezeu Tatăl și de la Domnul nostru Iisus Hristos

Cinstiți credincioși și credincioase,

Sărbătoarea Crăciunului se pregătește din vreme de către întreaga creștinătate, cu bucuria pe care o anticipă încă praznicul Bunevestiri, Întroparea Domnului adică spre ridicarea omului căzut prin neascultarea de Dumnezeu a protopărinților neamului omenesc, Adam și Eva. Colindatul, ca cel mai obișnuit și lesnicios mijloc de comunicare în această atmosferă adaugă, întocmai ca și imnografia Bisericii la cântul înviorător și viziunea peste veacurile trecute și pentru cele viitoare, a ceea ce așteaptă lumea mereu, realizarea pe pământ a Împărăției cerurilor, așa cum îngerii intonau în armonia celestă cu cuvintele promițătoare pentru toți: "Slavă întru cei de sus lui Dumnezeu și pe pământ pace, între oameni bunăvoire!"[1] În noaptea sfântă icoana Nașterii Domnului răspândește razele luminoase din lumina zilei celei neînserate. Colinda purtătoare și a stelei colindătorilor cu icoana praznicului la casele creștinilor se arată ca și o chemare spre închinare, cu evlavie ce vrea să răscumpere nepăsarea unora din cei aflați la vremea aceea sau următoarea, așa cum cântă și versul "Viflaime, Viflaime, cum de n-ai primit în tine / pe Fecioara Maria, să nască pe Mesia?"[2] Astfel, „ochi și urechi”, cum e zicala, creștinul ascultă glasul călăuzei spre Noul Născut al cerului și al pământului, care la această sărbătoare revarsă din plinătatea harului dumnezeiesc peste întreaga făptură; El venind în întâmpinare către cei ce vor să-L primească spre dobândirea darurilor spirituale dorite.

Iubiți frați și surori în Hristos Domnul,

Atât privitorilor icoanei, cât și ascultătorilor colindei într-o împletire armonioasă a culorilor și sunetelor se înfățișează Familia sfântă, Fecioara Preacurată, străjuind Pruncul Sfânt, cadrul întregit cu prezența ocrotitorului Iosif, a păstorilor Betleemului, aducând pârga turmelor, mielul simbolic pentru jertfirea spre viața lumii, nelipsind și necuvântătoarele folositoare oamenilor, mai departe magii înțelepți ai popoarelor, căutători ai adevăratului Dumnezeu, moașele consemnate de tradiția bisericească, ilustrând deplina realitate a naturii omenești a Pruncului

și anunțând evenimentele viitoare ca botezul în Iordan și cel al pătimirilor, totul într-o peșteră luminată de îngeri și steaua minunată. În biserici, urmând erminia picturii, icoanele legate de momentele principale ale istoriei sfinte îmbogățesc cunoștințele și simțămintele credincioșilor spre a înțelege marea taină a creștinătății, așa cum o înfățișează și apostolul neamurilor, Sfântul Pavel, prin cuvintele: „Și cu adevărat, mare este taina dreptei credințe: Dumnezeu S-a arătat în trup, S-a îndreptat în Duhul, a fost văzut de îngeri, S-a propovăduit între neamuri, a fost crezut în lume, S-a înălțat întru slavă.”[3] Între icoane de amintit: Întâlnirea Născătoarei de Dumnezeu cu Elisabeta, după bunavestirea de către arhanghelul Gavriil, Întrebarea magilor sosiți în Ierusalim în căutarea lui Mesia și Închinarea lor la Pruncul din Betleem, Tăierea Împrejur a Mântuitorului, Întâmpinarea Lui la Templu, apoi Fuga în Egipt și repatrierea în Nazaret, Uciderea pruncilor din ținutul în care S-a născut Hristos, fiind la vedere și altele, ca acelea din viața Maicii Domnului: Nașterea ei, Intrarea în templu, precum și cele ale profeților Vechiului Testament, ale înțelepților lumii vechi și sibilelor, toți și toate cu înscrisurile despre Iisus, adăugându-se și cea a arborelui lui Iesei, privind adică genealogia Domnului nostru Iisus Hristos[4]. O mai bună înțelegere o dă și innografia sărbătorii, ca de pildă cântarea principală, troparul: „Nașterea Ta, Hristoase, Dumnezeul nostru, răsărit-a lumii Lumina cunoștinței; că întru dânsa cei ce slujeau stelelor, de la stea s-au învățat să se închine Ție, Soarelui dreptății, și să Te cunoască pe Tine, Răsăritul cel de sus. Doamne, slavă Ție!” sau condacul, cea mai poetică dintre creațiile innologiei zilei: „*Fecioara astăzi pre Cel mai presus de ființă naște, iar pământul peștera Celui neapropiat aduce. Îngerii cu păstorii slavoslovesc, iar magii cu steaua călătoresc. Că pentru noi s-a născut Prunc tânăr, Dumnezeu cel mai înainte de veci.*” La toate acestea, desigur se adaugă și tâlcuirea Sfinților Părinți ai Bisericii de care au ținut seama atât iconarii și zugravii, cât și alcătuitoarii de cântări ale sfințelor slujbe. Pătrunzând în cadrul evenimentului de referință cu toți cei cuprinși în istoria și tradiția sfântă, privitorul este angajat însuși într-o atmosferă înălțătoare, găsindu-și apartenența sau apropierea de o ceată sau alta a celor reprezentați, adică oameni aleși de Dumnezeu, din popor sau dintre cei puși spre învățătură sau înțelepțire, fiecare înțelegându-și rostul în marea lucrare a mântuirii. Încercând a urma firul lămuririlor îndreptățite pe marginea icoanelor celor mai reprezentative ale Nașterii Domnului din bisericile noastre, se poate spune că, așa ca și alte icoane praznicare, cea de referință înglobează toate praznicile împărătești și face prezente toate marile evenimente din viața Mântuitorului[5]. Icoana Nașterii apare astfel în întreaga sa semnificație mesianică și eshatologică în care misiunea Fiului lui Dumnezeu pe pământ este deja împlinită, iar marea taină a lui Dumnezeu care devine Om este prezentă cu toate consecințele ei. Evenimentul mareț este reprezentat ca având loc în fața peșterii din Betleem, nu în interiorul ei, pentru că în iconografia ortodoxă evenimentele care se petrec în interiorul unui edificiu nu sunt închise în încăperi,

ci închipuite prin construcții cadru, rânduiala aplicându-se și interioarelor nearhitecturale, naturale cum este și peștera Nașterii Domnului; tehnica aceasta subliniind cât de mult evenimentul reprezentat depășește locul istoric unde s-a petrecut și faptul că el merge dincolo de momentul în care a avut loc. Cele mai vechi documente văd în peșteră simbolul faptului că, Dumnezeu, prin harul venirii Sale a eliberat pământul de închiderea în el însuși. Mai întâi ea este o reminiscență a topografiei Betleemului cu peșterile de la marginea cetății pe care păstorii le foloseau ca adăpost pentru turme. Ea se concretizează și în cuvântul psalmistului că „adevărul a răsărit din pământ.”[6] Este pictată în culori închise însemnând umbra păcatului și a morții care stăpâneau omenirea înainte de venirea Mântuitorului ca Lumină a lumii. Întunericul grotei mai reprezintă și iadul, așa că Întruparea Fiului lui Dumnezeu este pusă de către iconari în paralel cu Pogorârea Sa la iad, iar peștera Nașterii privită și ca prefigurare a mormântului Domnului. Nașterea adică apleacă cerurile până la iad, Domnul eliberând din robia diavolului pe Adam și împreună pe toți care așteptau venirea Lui, precum zice proorocul „celor ce ședea în latura și în umbra morții lumină le-a răsărit.”[7] Maica Domnului se găsește în centrul icoanei, lângă peșteră, îmbrăcată într-un veșmânt purpuriu, culoare rezervată numai împăraților, subliniind demnitatea împărătească de Maică a lui Dumnezeu, Împăratul cerului și al pământului. Privirea ei contemplativă este îndreptată spre evenimentul mai presus de înțelegere, oglindindu-l, dar totodată anunță și pătimirile de mai târziu ale Pruncului; iar cele trei stele de pe capul și umerii Maicii Preacurate sunt semnele fecioriei dinainte, din timpul și după Nașterea lui Hristos Domnul, arătând taina cea mai presus de fire. În partea stângă a icoanei, jos, dreptul Iosif este înfățișat deosebi de Prunc și de Maica Acestuia pentru că el este numai purtătorul lor de grijă. Văzând ansamblul se degajă următoarea considerație, pe care o face un mare teolog român: „Și nu știm cum ne-ar arăta Fiul iubirea lui de oameni, dacă n-ar arăta-o mai întâi și într-un grad deosebit de afectuos față de Maica Lui, care și ea Îl iubește mai mult ca toți. Dacă Iisus Hristos nu s-ar fi născut din Fecioara, n-ar fi și Dumnezeu, ci simplu om. Dar în acest caz n-ar fi învins moartea și n-am fi mântuiți. Cei ce neagă Nașterea lui Hristos Domnul din Fecioară, neagă mântuirea.”[8]

Dreptmăritori creștini și creștine,

Acum, la sfârșitul Anului omagial al sfințelor icoane, al iconarilor și pictorilor bisericești și comemorativ Justinian Patriarhul și al apărătorilor Ortodoxiei în timpul comunismului, având în vedere și deceniul arhipăstoririi Preafericitului Părinte Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, gândim la toți cei care s-au străduit să fie înșiși icoane vii pentru semenii lor prin pilda vieții și cuvântul îndemnător spre desăvârșire și care au făcut din evenimentele istoriei sfinte temeuri concrete ale lucrării mântuirii. Grija arătată

patrimoniului național cultural și spiritual este vădită în mod ales prin iconografia bisericească pe care sărbătoarea de acum a Nașterii Domnului a căutat să o exemplifice. S-au înscris în rândurile iconarilor și pictorilor bisericești ostenitori înzestrați răspunzând cu râvnă chemării spre bine și frumos. Dintre aceștia unii au fost înălțați la cinstirea altarelor, ca de exemplu Cuviosul Pafnutie-Pârvu Zugravul, canonizat de Sfântul Sinod în anul ce se încheie. Local, în cadrul eparhiei, am beneficiat de pictori merituoși pentru împodobirea sfințelor locașuri, iar prin icoane sfinte și a caselor ce vor să aibă ferestrele deschise spre cer. De menționat aici perspectiva apropiatei încheieri a lucrărilor de pictură la Catedrala arădeană. De asemenea nutrim bucuria și totodată speranța de a vedea într-un viitor apropiat finalizată atât construcția, cât și podoaba picturală a Catedralei Mântuirii Neamului, lucrare față de care fiecăruia dintre fiii credincioși ai Bisericii noastre îi revine o îndatorire de suflet. Vrednicul de pomenire Justinian Patriarhul, cu întreaga generație pe care a arhipăstorit-o au dorit desigur să vadă făptuirile din zilele noastre, azi toți având conștiința de a împlini întocmai idealurile înaintașilor. Anul viitor, omagial al unității de credință și de neam și comemorativ al făuritorilor Marii Uniri din 1918, prilejuiește stimularea forțelor menite să aducă spor de strădanie pe această latură cinstită de Sfântul Sinod. De altfel vremea noastră este prielnică pentru o astfel de lucrare pusă în slujba Bisericii și Țării, a întregului popor binecredincios. Însuflețiți de această dorință de împlinit o împărtășim tuturor, după cum și fiecare o transmite celor apropiați cu toate urările de bine de sfințele sărbători spre mulțumirea de obște și slava lui Dumnezeu, Tatăl și Fiul și Sfântul Duh, Amin.

Al vostru, către Domnul rugător și de tot binele doritor,

† **Timotei**
Arhiepiscop al Aradului

Însemnare: Această Pastorală cu nr. 3.000 / 2017, având titlul „**Icoana Nașterii Domnului**” și scrisă la 2 decembrie 2017, se va citi în fiecare biserică parohială sau mănăstirească la Sfânta Liturghie din prima zi, iar în filii a doua zi de Crăciun.

[1] Luca 2, 14;

[2] Prof. Ioan Brie, „73 Colinde”, Cluj Napoca, 1980, p. 25;

[3] I Timotei, 3, 16;

[4] A se vedea C. Săndulescu-Verna, „Erminia picturii bizantine, după versiunea lui Dionisie din Furna”, Timișoara, 1979, pp. 122 – 137 și 183 – 184;

[5] În prezentarea Icoanei Nașterii Domnului s-a întrebuițat cartea PS Petroniu Florea, Episcopul Sălajului, „Icoana Ortodoxă”, Oradea, 2002, pp. 185 – 194; și a pr. Wilhelm Nyssen, „Pământ cântând în imagini”, București, 1978, pp. 115 – 116;

[6] Psalm 84, 12;

[7] Cf. Matei 4, 16; Isaia 9, 1;

[8] Pr. Prof. Dr. D. Stăniloae, „Chipul nemuritor al lui Dumnezeu”, Craiova, 1987, p. 300;